

De theaterzaal heeft 250 zitplaatsen en is volledig uitgerust met ledarmaturen. | FOTO: © ROB ACKET |

Met de ECI Cultuurfabriek in Roermond is de Euregio sinds september 2012 een uniek cultureel centrum rijker. Na een half jaar finetunen was op 6 april de officiële opening van het multifunctionele gebouw. Manager Xander Dohmen: 'The sky is the limit.' | DOOR: LEONOR JONKER |

ECI Cultuurfabriek: van ruïne tot trekpleister

De ECI Cultuurfabriek is gehuisvest in een voormalige fabriek van de elektrochemische industrie aan de rand van het centrum van Roermond. Een naburig pand met kapotte ramen verraadt iets van de vroegere staat van het negentiende-eeuwse complex, dat decennialang leegstond en een paar jaar geleden nog voor de sloophamer bestemd leek. Nu is het een door architect Ton Kleinjans prachtig gerenoveerd stukje industrieel erfgoed, met een poppodium, theaterzaal, filmzalen, horeca, cursusruimtes en een tentoonstellingsruimte en de nieuwste faciliteiten op het gebied van licht en geluid: poppodium en theaterzaal zijn volledig uitgerust met led-armaturen. Voorafgaand aan de opening zijn de stichtingen van poppodium De Azijnfabriek, de lokale filmzaal en het Centrum voor de Kunsten (CK, theater en cursussen) geliquideerd. ECI Cultuurfabriek vervangt deze culturele instellingen met een nieuwe organisatie die pop, film, theater en cursussen onder één dak presenteert, samen met een dependance van het Maastrichtse Bonenfantenmuseum en sterrenrestaurant One. Xander Dohmen werkte eerder als manager bij het CK en was programmeur en vrijwilligerscoördinator bij De Azijnfabriek, toen hij in 2008 betrokken raakte bij het project: 'Omdat Roermond booming is, was er vanuit de politiek de wens om de culturele tak te versterken. Tegelijk moest het gebouw een goede bestemming krijgen. Die twee ideeën zijn hier bij elkaar gekomen.'

Ruïne

Het is een koude maar zonnige dag in maart als Xander Dohmen me rondleidt door de ECI Cultuurfabriek. Startpunt is het

moderne grand-café. 'Vroeger was dit het ketelhuis van de fabriek', legt hij uit, wijzend op een roestige deur hoog boven ons. 'Hier stonden grote ketels en vanuit die deur konden ze over een balustrade lopen en in de ketel kijken.' Enthousiast vertelt hij verder: 'Het is een eer om hier te mogen werken. Ik vond het altijd al een geweldig mooi gebouw en er zitten heel veel leuke verhalen achter. Zo zie je dat de muren heel dik zijn omdat er met chemische stoffen werd gewerkt en heeft het gebouw een van de eerste sheddaken in Nederland die in een complete betonconstructie zijn gegoten.' Opvallend is dat niet alleen het industriële karakter van de fabriek bewaard is gebleven, maar ook de sporen van de jaren van leegstand: door het hele gebouw kom je oude graffiti tags en pieces tegen. 'Dit is de historie van het gebouw en die moet bewaard blijven. Nadat het in de loop van de jaren zeventig leeg kwam te staan, gingen de ramen kapot en stortte het dak in. De aardbeving van 1992 heeft ook z'n sporen nagelaten, dat kun je heel goed zien aan de buitenkant. Het was een ruïne. De tags die graffitikunstenaars hier hebben achtergelaten laten we staan omdat we zoveel mogelijk karakter van het gebouw willen laten zien. Soms vragen mensen wanneer we nou eens gaan stuken, maar zo is het juist heel mooi.' Om zo min mogelijk inbreuk te maken op het oude gebouw moest er inventief te werk worden gegaan met de inrichting. De kantoor- en cursusruimtes zijn verdeeld met tussenmuren die gemakkelijk weer verwijderd kunnen worden en de nieuwe popzaal werd tegen het modernste fabrieksgebouw – een constructie uit de jaren zestig – gebouwd. Omdat de afmetingen waren vastgelegd was er hierbij

geen ruimte voor een backstage achter het podium. 'De backstage hangt nu boven de bar, met een brug die op het podium uitkomt. De architect wilde eerst de backstage boven het podium hangen. Dat ging echt niet lukken. Artiesten gaan niet bukkend op het podium staan en het wordt één grote galmbak.'

Puzzel

Om dat te voorkomen werd lering getrokken uit de eerder verbouwde DRU cultuurfabriek in Ulft. Hier kwam de backstage wél boven het podium te hangen, wat later is opgelost door staanplaatsen in te leveren. Technisch manager Maarten Janssen was voor zijn aanstelling bij de ECI Cultuurfabriek hoofd techniek bij het CK theater en net als Dohmen vanaf het voortraject betrokken bij de bouw: 'We konden leren van de DRU cultuurfabriek. Ook hier was het de grootste uitdaging om het hele bouwteam op een lijn te krijgen. Een theaterzaal en een poppodium moeten gebouwd worden ten behoeve van pop en theater en niet ten behoeve van architectonische uitspattingen.'

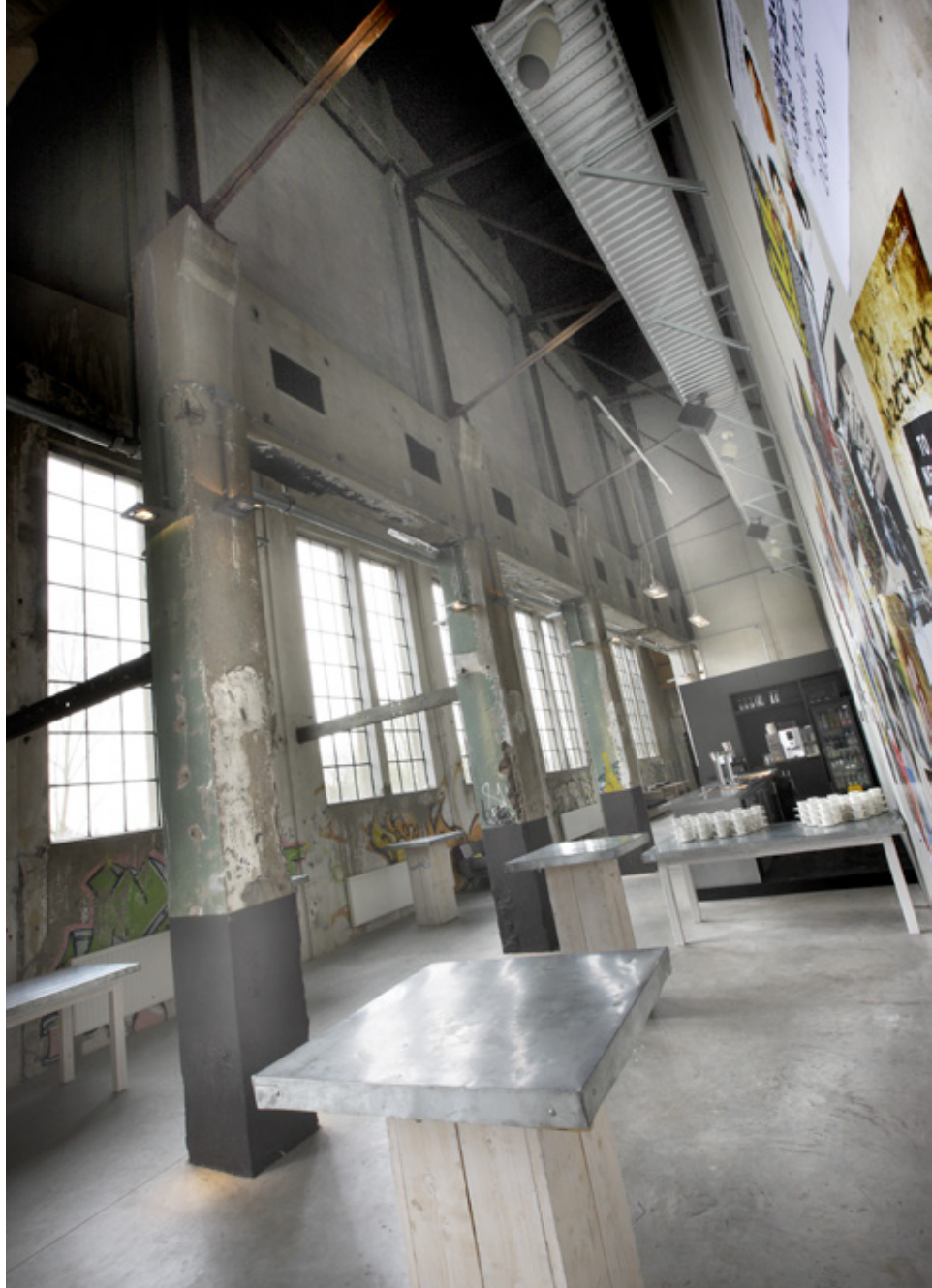
Met zoveel verschillende functies in één gebouw mochten de verschillende ruimtes elkaar bovendien niet in de weg zitten. Xander Dohmen: 'Het is een grote puzzel geweest. Alles heeft wel op een andere plek gestaan op de bouwtekeningen. Je bent gebonden aan kaders en daarbinnen moet je die puzzel zo in elkaar zetten dat het ene onderdeel geen last heeft van het andere onderdeel. Popmuziek maakt veel lawaai en bij theatervoorstellingen moet het soms juist heel stil zijn. De theaterzaal en de popzaal zijn daarom als twee aparte dozen in het gebouw neergezet die in feite ge- ▶

luidsicht zijn en geen contact met elkaar maken. Film zit daar weer boven, zodat die drie zalen gelijktijdig naast elkaar kunnen functioneren.'

De ECI Cultuurfabriek maakt in het hele gebouw gebruik van digitale technologie. Dohmen: 'Ik denk dat we daarmee een goede stap hebben gezet. We zitten nu in een periode dat alles omgeschakeld wordt. Soms moeten we nog een analoge tafel voor een bandtechnicus inhuren, maar we zijn nou echt bezig om die technici te overtuigen dat je met onze tafel ook kan werken. Het is gewoon een drempel die genomen moet worden. Als ze door ons begeleid worden en zien dat ze hun specifieke geluid uit onze tafel kunnen halen, zijn ze vaak gelijk om. Met led is het precies hetzelfde. Drie jaar geleden was conventioneel licht nog duidelijk warmer, maar de ontwikkeling van led-spots is ontzettend snel gegaan.'

Pleidooi voor led

Het team van de ECI Cultuurfabriek heeft dan ook de beslissing genomen om volledig voor duurzame led-technologie te kiezen, zowel in het poppodium als in het theater. Technisch manager en toneelmeester Maarten Janssen begeleidde het bouw- en inrichtingsproces en investeerde in 30 ETC Source Four Lustr+ en 22 ETC Selador Desire Lustr+ armaturen voor de theaterzaal. 'In 2009 heb ik al een pleidooi geschreven aan de gemeente om voor led-technologie te kiezen. De vraag was of we nog moesten investeren in dimmers en conventionele lampen nu led zo ver ontwikkeld was.' Eerder werkte Janssen bij Xilver BV, een klein bedrijf gespecialiseerd in de bouw van led-verlichting. 'Led biedt voordelen op het gebied van duurzaamheid, brandveiligheid en klimaatbeheersing. Veel mensen denken dat led heel duur is, maar dat is een misvatting – vooral in een nieuwbouwsituatie. Los van de relatief dure investering in de armaturen bespaar je op dimmers, de stroomaansluiting en de koeling van het gebouw. In het oude CK theater hadden we lampen van 1000 watt. Het maximum vermogen van 52 kW moesten we daar met 50% koelen. Met led-verlichting zitten we hier maar op een tiende van die 52 kW.' Projectmanager Marnix Kuling van Light-Co: 'Ik ben ervan overtuigd dat theaters over kunnen stappen op led-verlichting. De kwaliteit en de technieken op het ge-

De foyer met oude graffiti tags en pieces. | FOTO'S: © ROB ACKET |

bied van dimming, besturing en output zijn sterk verbeterd. De armaturen in het theater van de ECI Cultuurfabriek beschikken over een breed spectrum met zeven kleuren, kunnen tot nul procent doordimmen en imiteren amberdrift, waardoor ze conventionele halogeenlampen kunnen vervangen en dimmers overbodig maken.' In zijn pleidooi gericht aan de gemeente benadrukte Janssen de voordelen van deze armaturen. 'Er is heel veel led-verlichting op de markt met RGB, drie kleuren, maar dat ziet er altijd onnatuurlijk uit. Daarom hebben we hier gekozen voor ETC-armaturen, met zeven kleuren, waarbij de dynamiek veel groter is dan bij RGB. In de theaterzaal is alles ETC, in de popzaal RGBW. Daar luistert het wat minder nauw, omdat je minder fijne tinten hoeft te maken. Omdat het heel moeilijk is met RGB

een natuurlijke kleur weer te geven hebben we voor het frontlicht, om mensen aan te lichten, wel vier zeven-kleuren spots.'

Big smile

Theatergezelschappen moeten nog wennen aan het gebruik van led-verlichting op het podium. Maarten Janssen: 'Veel gezelschappen komen wat angstig binnen, met een vooroordeel. Ze kennen vaak alleen ledproducten van mindere kwaliteit en weten niet wat er nu al mogelijk is met led. Bij gezelschappen die geen cuelist hebben wordt hier druk geëxperimenteerd, zelfs artiesten bemoeien zich ermee. Ze komen sceptisch binnen maar gaan allemaal met een big smile weer naar buiten. Dan heb ik mijn doel bereikt: gedurende de dag verander je dat hele vooroordeel omdat je laat zien dat het wél kan.' Toch is het werken

met led-verlichting ook voor de technici van de ECI Cultuurfabriek een leerproces. Naast Maarten Janssen is er nog een vaste technicus in dienst, naast vier tot zes freelancers. 'Het grootste probleem met led is dat de grote diversiteit om een grote kennis van lichttechniek vraagt, vooral op het gebied van de besturing. In een conventioneel groot theater had je tot 400 dimmers, nu heb je een ingebouwde dimmer voor elke kleur – en de armaturen in ons theater hebben zeven kleuren. Dat betekent heel veel bijkomende besturing, die om extra kennis vraagt.' Om deze reden is er voor gekozen om in de popzaal en de theaterzaal met dezelfde lichttafel te werken: de ETC Ion. 'De simpele filosofie hierachter is dat we dan maar één lichttafel hoeven te kennen, maar het blijft een leerproces. Je bent een jaar verder voor je een tafel door en door kent. Theatergezelschappen komen vaak binnen met een op conventioneel licht geprogrammeerde lichttafel. Het is geen doen om dat opnieuw te programmeren. *We mergen* dan de twee lichttafels, waarbij de lichttafel van het theater de kleuren maakt en de andere lichttafel de *intensity* bedient.' Ook op het vlak van kabelinfrastructuur vraagt led om aanpassingen. 'Wat betreft stroomvoorziening is de infrastructuur simpeler omdat we geen dimmers meer hebben, maar daar zijn de data-aansluitingen voor in de plaats gekomen. Met conventioneel licht kan je

veel makkelijker op het laatste moment een lamp toevoegen, omdat je pas gaat bekabelen nadat je alle lampen hebt ingehangen. Met led moet je een hele ketting van data onderbreken om een lamp toe te voegen. Dat was de eerste maand echt stressen. Nu maak ik eerst het hele plan voor we alle lampen gaan verbinden. Dat is voor ons ook een leerproces.'

Kruisbestuiving

Toen de ECI Cultuurfabriek op 1 september openging, was het gebouw nog niet volledig ingericht. Xander Dohmen: 'We zijn gewoon begonnen. Tijdens de openingstoespraak van de eerste expositie van het Bonnefantenmuseum werd aan de achterkant de laatste rotzooi weggebracht en vlak voor de eerste filmavond hebben we 's middags nog de stoelen in de zaal gemonteerd. Inmiddels zitten we qua gebouw en organisatie op het niveau dat we eigenlijk afgelopen september hadden willen hebben. Dat wisten we van tevoren, daarom is de officiële opening pas op 6 april geweest. Het is een wereld van verschil met afgelopen augustus wat betreft aankleding en sfeer: het gebouw begint nu te leven.' Dat effect is des te groter, omdat het gebouw zo is ontworpen dat de verschillende bezoekers en gebruikers elkaar tegenkomen. Tegen acht uur 's avonds ontmoeten bezoekers van de filmzaal, het theater en het poppodium elkaar in de

foyer en het grand-café. Ook kun je niet om het Bonnefantenmuseum heen. Vanuit de foyer en de gang naar de filmzaal zie je de tentoonstellingsruimte. 'We hebben voor deze opzet gekozen, omdat we een kruisbestuiving willen creëren. Het belangrijkste is het samen beleven, op een intense manier. De locatie geeft daarbij een enorme meerwaarde aan het culturele aanbod. Mensen komen terug omdat ze het zo'n geweldig gebouw vinden.'

Nu de organisatie zich heeft kunnen ontwikkelen en het gebouw helemaal is ingericht, ontstaat er langzamerhand ook een kruisbestuiving in het programma. Directeur René Lebens ziet dat ontstaan: 'In principe programmeert iedereen autonoom, maar er is minimaal elke zes weken overleg. Een of twee bijeenkomsten geleden werden er voor het eerst dingen samen opgepakt om de programmering op elkaar aan te laten sluiten. Zo hadden we onlangs een popconcert van een The Doors tribute band waarbij we vooraf een film over The Doors in de filmzalen hebben gedraaid. Je ziet dan dat mensen eerst naar de film gaan, hier wat eten en vervolgens het concert bezoeken.' Xander Dohmen: 'We zijn nu zeven maanden bezig, maar willen nog veel meer. *The sky is the limit.*' ◀

LightCo organiseert een open dag in de ECI Cultuurfabriek op dinsdag 11 juni 2013.

Ook de popzaal heeft alleen ledverlichting.

Vernieuwbouw ECI Cultuurfabriek

Opdrachtgever: Gemeente Roermond
 Architect: Ton Kleinjans, Hurenkamp
 Architecten
 Theateradvies: intern gedaan door Maarten Janssen
 Akoestisch adviseur: Live Acoustics

Theatertechnische installaties

Licht: LightCo
 Geluid: Live Music
 Geluid Sound Projects: De Fabriek, Easy Touch
 Trussen en riggingmateriaal: LightCo
 Stoffering en theaterdoeken: Ron de Groot
 Tribunes en stoelen: Auditoria Services
 Trekkenwandinstallatie: Stakebrand TWS
 Bruggen: BKC
 Elektrische installaties en klimaatbeheersing: Homij

Overzicht van het gehele complex. | TEKENING © MAARTEN JANSSEN |